

8. Sınıf

Made by
ÖZK
2021-2022

LGS
2021-2022

Türkiye Cumhuriyeti
İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

VII. Ünite: **ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI**

Özay Karakaş

Sosyal Bilgiler Dökümanlarım

VII. Ünite: ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI

A. ATATÜRK'ÜN VEFATI VE YANKILARI

→ Atatürk'ün;

- 1937'de hastalığının başlaması,
- ★ 1938 yılının mayısında hastalığına rağmen Hatay meselesinin çözümü için yurt gezisine çıkması (fedakarlığı ve vatanseverliği)
- ve dönüşte de hastalığının iyice ilerlemesi ve 10 Kasım 1938 sabahı vefat etmesi.

→ Atatürk'ün vefatından sonra naaşı;

- İstanbul'da 3 gün vatandaşların ziyaretine açık tutuldu,
- hazırlanan özel bir trenle Ankara'ya yola çıkarıldı ve 20 Kasım'da Ankara'ya ulaştı.
- 21 Kasım 1938'de Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrine defnedilirken
- vefatının 15. yıl dönümünde (10 Kasım 1953) Anıtkabir'deki ebedî istirahatgahına defnedildi.

1. Atatürk'ün Vefatının Yurt İçi ve Yurt Dışındaki Yankıları

→ Ulusal basında Atatürk'ün vefatı;

- “Millî matemimiz”
- “Elveda büyük Atatürk”
- “Kurtarıcını ve en büyük evladını kaybettin Türk milleti sen sağ ol!”
- “... Ömrümüzün ve Türk tarihinin en acı yasını tutmak talihsizliği bize düştü... Bugün ona ağlayıp yanmak için tek kalbimiz, yarın onun eserini ve davasını müdafaa etmek için bir tek irade gibi kaynaşacağız...”
Fali Rıfkı Atay
- “Unutulmaz Atatürk'ün büyük hatırası Türk ulusu kadar ebedidir.” Mareşal Fevzi Çakmak ifadeleri ile duyuruldu.

→ Dünya basında Atatürk'ün vefatı;

- “Atatürk, istiklal hissini taşıyan büyük milletler için ölmez bir semboldür” Alman Basını
 - “Atatürk adı kadar çağdaş hiçbir isim büyük saygı telkin edememişti” İngiliz Basını
 - “Ölümü dünya barışı için gerçek bir kayıp oldu.” Los Angeles Times
 - “O büyük insan yalnız Türkiye için değil, bütün Doğu ulusları için de en büyük önderdi.” Afgan Kralı Amanullah Han
 - “Arkadaşlar, yüzyıllar nadir olarak dâhi yetiştirir. Şu talihsizliğimize bakın ki o büyük dâhi çağımızda Türk ulusuna nasip oldu.” İngiltere Başbakanı Lloyd George
 - “Dünya tarihinde, Kemal Atatürk gibi önemli bir görevi kesin şekilde başarı ile sonuçlandıran ve bir ulusun mutlu geleceğini sağlayacak sorumlulukları üzerine alan dürüst insanlara çok ender rastlanmaktadır.” İran Şahı Rıza Pehlevi
 - “Onun ölümüyle sadece Müslümanlar değil, bütün dünya şimdiye kadar gelmiş en büyük insanlarından birini kaybetti.” Pakistan Devlet Başkanı Muhammet Ali Cinnah
- ifadeleri ile duyuruldu.

B. İNSAN ESERLERİYLE YAŞAR

→ Atatürk'ün eserleri;

- ★ En büyük eseri Türkiye Cumhuriyeti'dir.
- Bölüğün Muharebe Talimi (Almancadan çeviri-1912)
- Zabıt ve Kumandan İle Hasbihâl (1918)
- Nutuk (1927)
- Vatandaş İçin Medeni Bilgiler (1930)
- Geometri (1937)

C. YENİDEN SARSILAN DÜNYA

- Atatürk; “Pek yakında dünya vaziyeti, mütareke senelerinden daha ciddi olacak ve karışacaktır. İkinci büyük bir harp karşısında kalacağız. Bunun neticesinde dünyanın vaziyeti ve dengesi bütünüyle değişecektir. İşte, bu devre esnasında doğru hareket etmesini bilmeyip en küçük bir hata yapmamız halinde, başımıza mütareke senelerinden daha çok felaketler gelmesi mümkündür.” ifadeleri ile;
- II. Dünya Savaşı'nın çıkacağını önceden analiz etmiş (ileri görüşlülüğü),
 - Bu savaştan uzak durulması ve denge politikası uygulaması konusunda uyarılarda bulunmuştur.
- II. Dünya Savaşı'nın nedenleri:
- Dünya devletleri arasında güçler dengesinin bozulması.
 - Birinci Dünya Savaşı'nı bitiren antlaşmaların ağır şartlar taşıması.
 - Versay Antlaşması'yla Almanya, egemenliği altındaki toprakları kaybetmesi, ekonomik yükümlülükler altına girmesi ve ordusunun da silahsızlandırılması.
 - Almanya ve İtalya'nın yayılmacı ve saldırgan politikaları.
- II. Dünya Savaşı'nda bloklar:
- Müttefik Devletler:
İngiltere – Fransa – Sovyetler Birliği – ABD
 - Mihver Devletler:
Almanya – İtalya – Japonya

7.22 II. Dünya Savaşı'nda Mihver ve Müttefik Devletler

- İkinci Dünya Savaşı, 1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'ya saldırması ile başlayan savaş, 6-9 Ağustos 1945'de ABD'nin Japonya'ya atom bombası atması ile sona erdi.
- Türkiye'nin savaştaki tutumu;
- Atatürk'ün “Yurtta sulh, cihanda sulh” deyişine uygun olarak Türkiye, savaşın dışında kaldı.
 - Türkiye, İkinci Dünya Savaşı süresince barışçı dış politika ve denge siyaseti gereğince tarafsızlığın korudu.
 - Buna rağmen savaşın ekonomik, toplumsal ve siyasal alanda olumsuzlukları yaşandı.
- Türkiye'nin Almanya ve Japonya'ya savaş açması;
- ABD önderliğinde toplanan “Yalta Konferansı”nda kurulacak olan Birleşmiş Milletler (BM)'e katılabilmek için Almanya ve Japonya'ya savaş ilan edilmesi şartı üzerine
 - Türkiye Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etti, ancak savaşa fiilen katılmadı (23 Şubat 1945).

Not:

- Türkiye bu kararı ile;
- Avrupa devletleri ile yakınlaşma
 - BM'ye kurucu üye olma
 - ve dünya siyasetinde söz sahibi olma imkânı bulmuştur.

→ II. Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye etkileri:

- Askerî harcamalar arttırıldı ve seferberlik ilan edilerek erkek nüfusun çoğunluğu silah altına alındı.
- İşgali tehlikesine karşı sivil savunma önlemleri alındı.
- Hava saldırıları tehlikesine karşı karartma uygulaması başlatıldı, İstanbul'da özel otomobillerin trafiğe çıkması yasaklandı ve belli bölgelerde gece 23.00'dan sonra sokağa çıkma yasağı getirildi.
- Savaş şartları gereği ekonomik sıkıntıları aşmak için yeni vergiler konularak tahıl stoklarına el konuldu ve karaborsacılığı engellemek için Ekmek Karnesi uygulaması başlatıldı.
- Tifo, kolera gibi salgın hastalıkları önlemek için çalışmalar yapıldı.

Not:

Türkiye savaş durumunda kamu güvenliği ve sağlığını koruma amacıyla;

- Haber alma (basın-yayın), seyahat etme ve malını dilediği gibi kullanma özgürlükleri kısıtlanmıştır.

→ İkinci Dünya Savaşı'nın sonuçları:

- Savaşı demokrasiyi savunan devletler kazanmış ve Avrupa'da demokrasi rejimi yayılmıştır.
- Dünya barışını korumak için Milletler Cemiyeti yerine Birleşmiş Milletler kurulmuştur.
- Sovyet Rusya ve ABD dünyanın en büyük iki devleti haline geldiler ve iki ülke arasında Soğuk Savaş dönemi başladı.
- Türkiye Sovyet Rusya'dan uzaklaşıp ABD'ye yakınlaşmıştır.

D. DEMOKRASİ YOLUNDA GÜÇLÜ ADIMLAR

→ İkinci Dünya Savaşı, demokratik yönetimlerin baskıcı yönetimlere karşı zaferiyle sonuçlanmıştır.

- Türkiye de Birleşmiş Milletler'e üye olarak demokratik yönetimlerden yana olduğunu göstermiştir.

→ İkinci Dünya Savaşı sırasında CHP oldukça yıprandı. CHP'nin yıpranmasında;

- Savaş nedeniyle enflasyonun artması
- Grev yapma ve sendikal örgütlenme gibi hakların kısıtlanması
- Basının denetim altına alınması
- Polisin yetkilerinin artırılması

etkili olmuştur.

→ 1945'de ülke topraklarının sürekli işlenmesini hedefleyen "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu" görüşmeleri sırasında iktidara karşı mecliste muhalefet oluştu.

→ Çok partili hayata geçiş döneminin ilk siyasi partisi Nuri Demirağ tarafından kurulan Millî Kalkınma Partisi olmuştur.

→ Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan gibi milletvekilleri CHP'den ayrılarak 7 Ocak 1946'da "Demokrat Parti"yi kurdular.

- Demokrat Parti 6 ay içinde yapılan seçimlerde beklenenden daha fazla milletvekili çıkardı.

→ 1950 yılında yapılan seçimlerde Demokrat Parti, CHP iktidarına son vermiştir.

- 1950 seçimlerinde Demokrat Parti 408, CHP 69 milletvekili çıkarmıştır.
- Seçimlerden sonra Celal Bayar cumhurbaşkanı, Adnan Menderes başbakan seçilmiştir.